

VERBS PRONOMINALS DE FONT LÈXICA: REFLEXIVITAT I RECIPROCIATAT INHERENTS

INTRODUCCIÓ

Les gramàtiques solen definir els verbs pronominals inherents, és a dir, els verbs que no existeixen sinó sota la forma pronominal, com formes lèxiques o lexicalitzades, en les quals el pronom no exerceix cap funció sintàctica, i que semànticament no són ni reflexius ni recíprocs. Aquesta definició, que podria incloure exemples com *morir-se*, *abstenir-se*, *pensar-se* o *anar-se'n*, presenta problemes en casos com *autocompadir-se*, *suïcidar-se*, *avenir-se* o *entrededorar-se*.

Una primera qüestió, que qualsevol parlant de la llengua podria plantejar-se, és: si *suïcidar-se* no és reflexiu i *entrededorar-se* no és recíproc, aleshores què són? La segona qüestió, la de la funcionalitat sintàctica del clític, ja s'ha plantejat des de la teoria lingüística, però la resposta és diversa, segons quin sigui el model gramatical de referència.

Més enllà d'aquests primers interrogants, l'interès pels verbs pronominals inherents rau precisament en la seva condició de verbs de font lèxica o lexicalitzats: què ho fa que aquests verbs es lexicalitzin? Per què no poden presentar alternança no pronominal? Quina mena de restriccions bloquegen l'alternança?

Gramàtiques i monografies han tingut més cura dels fenòmens d'alternança pronominal que no pas d'aquest conjunt de verbs fixats en la forma pronominal que, d'altra banda, és un conjunt força reduït. Abordarem la descripció dels verbs pronominals inherents, per intentar respondre alguns d'aquests interrogants i per poder integrar-la en una línia de recerca més àmplia sobre processos de lexicalització. Tanmateix, en aquest treball, ens centrarem només en el cas dels inherents de significat reflexiu o recíproc.

1. *Antecedents*

A Lorente (en premsa) ja vàrem poder observar que Fabra (1981 [1956]) ens ofereix una definició dels verbs pronominals inherents de base sintàctica

(la manca de funció gramatical del clíctic) que agrupa pronominals ben diversos des del punt de vista sintàctic i semàntic, i que els separa dels reflexius i recíprocs que presenten alternança. Aquesta definició globalitzadora es reproduïx, a grans trets, també a Mascaró (1986), Badia i Margarit (1994), Todolí (1998) i a les aportacions de Rosselló, Bartra, Bonet i Todolí a Solà et alii (2002). Tanmateix, aquestes descripcions ens permeten dibuixar una certa tipologia interna a partir de tres criteris:

- a) Semàntic: *suïcidar-se* (reflexiu), *avenir-se* (recíproc), *anar-se'n* (moviment), *decandir-se* (de procés intern).
- b) Sintàctic: *cruspir-se* (transitiu), *agenollar-se* (intransitiu), *penedir-se* (règim).
- c) Grau de fixació: *morir-se* (alternança sense canvi de significat), *pensar-se* (alternança amb canvi de significat), *fondre's* (amb alternança causativa), *quedar-se* (alternança geolectal), *adonar-se* (amb construcció causativa no pronominal), *haver-se-les* (fixació fraseològica del segon clíctic).

Observem, doncs, que, al costat d'una definició globalitzadora del fenomen, ens trobem amb una casuística ben diversa, com ho il·lustren els exemples anteriors. Per altra banda, els diccionaris no poden defugir la caracterització completa (significat, sintaxi i alternança) de cada un d'aquests verbs en la representació de les entrades; amb una mostra del *DGLC* (1932), vàrem comprovar (Lorente [en premsa]) com el Fabra lexicògraf ens aporta pistes d'aquesta caracterització mitjançant les definicions i els exemples.

2. Marc teòric i idees prèvies

Ens situem dins de la línia lexicalista que explica el fenomen de la pronominalització de construccions verbals en llengües romàniques mitjançant clíctics de manera unificada. Seguim Grimshaw (1982) i Alsina (1996) en l'assumpció que els clíctics dels verbs pronominals són traces de l'aplicació de regles lèxiques de reducció argumental i de projecció (Lorente 2008 [1994]: 197-218).

I will propose here an analysis of the French clitic *se* in its many functions: as an intrinsic clitic, as a reflexive/reciprocal clitic, and as marker of the middle form. In this analysis, *se* is not a pronoun, and it is never an object or an indirect object. It is rather a grammatical marker which is the reflex of lexical rules of Inchoativization, Reflexivization, and Middle Formation (Grimshaw 1982: 87).

Aquesta orientació lexicalista unificadora es desmarca clarament de la visió tradicional que tracta diferentment els verbs reflexius i recíprocs i la resta de

verbs pronominals, i també de la visió més actual que distingeix els verbs pronominals de base sintàctica i els verbs pronominals de font lèxica.

Partint d'aquesta idea, els verbs pronominals inherents o de font lèxica serien el resultat d'un procés de lexicalització defectiva, en què no hi ha correlat no pronominal. Concretament per als reflexius i recíprocs, que és un subgrup ben reduït entre els verbs pronominals inherents, hem de preveure que hi ha determinats verbs que indefectiblement han de ser pronominals, és a dir, que han de rebre l'aplicació obligatòria d'una regla de reflexivització o de reciprocitat. Considerem, complementàriament, que el caràcter obligatori de la regla depèn de condicions semàntiques, morfològiques i lexicosintàctiques, i que, per tant, la lexicalització no és arbitrària, sinó que està motivada.

D'acord amb Alsina (1996: 62), pel principi del lligam argumental (*A-Structure Binding*) dos arguments indexats amb el mateix contingut semàntic poden projectar-se en una única funció gramatical; per tant, regles lèxiques com la reflexivització i la reciprocitat afectarien la projecció sintàctica, sense necessitat de postular una reducció d'arguments.¹ Entenem que els verbs reflexius i recíprocs inherents responen a les mateixes condicions que les variants reflexives i recíproques dels verbs que presenten alternança. Tanmateix, cal tenir en compte que no tots els verbs pronominals inherents que presenten coindexació argumental són reflexius ni recíprocs, i que per tant caldrà veure quines condicions complementen l'aplicació obligatòria de la regla i la consegüent lexicalització.

3. *Objectius*

En aquesta comunicació ens proposem extreure de la segona edició del *Diccionari de la llengua catalana (DIEC2)* (2007) els verbs pronominals inherents de significat reflexiu o recíproc, mitjançant els indicis lexicogràfics detectats a Lorente (en premsa). Confirmarem el caràcter lèxic d'aquests verbs, tot comprovant que no puguin presentar alternança no pronominal en cap context.

Descriurem les condicions semàntiques, morfològiques i sintàctiques que permeten la reflexivització i la reciprocitat de verbs amb alternança, per fixar-nos a continuació si afecten també els inherents que hem extret del *DIEC2*. Intentarem identificar els trets específics que diferencien els inherents dels que tenen alternança, per donar compte de la defectivitat lexicalitzadora.

1. A Lorente (2008 [1994]: 199-203), tractàvem la reflexivització i la reciprocitat com dues versions de la mateixa regla lèxica. La descripció dels pronominals inherents ens ha fet optar per l'aplicació de dues regles distintes.

I. CORPUS I METODOLOGIA

Hem consultat l'edició en línia del *DIEC2* mitjançant la cerca avançada, tot demanant entrades o subentrades amb la categoria gramatical «verb pronominal» i que continguin algun dels indicis de reflexivització o de reciprocitat en la definició o en els exemples. Els indicis de reflexivització filtrats han estat *si mateix*, *a si mateix*, *un mateix*, *ell mateix*, *propi*, *el seu*, i totes les variants de flexió de gènere i de nombre corresponents, i el substantiu *cos*. Els de reciprocitat han estat *mútuament*, *l'un a l'altre*, *l'un amb l'altre*, i variants flexives, i la preposició *amb*. Quan ha calgut, hem fet consultes en el Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana (<http://ctilc.iec.cat/>) o en el *Diccionari d'ús dels verbs catalans (DUVC)* (1999).

En la preparació d'aquests llistats hem pogut observar una alta freqüència de verbs derivats, que ens ha portat a complementar les cerques amb la consulta de pronominals inherents prefixats amb *auto-*, *com-/con-/co-*, *contra-*, *inter-*, *entre-*. Hem confirmat la productivitat d'aquests prefixos en la creació de nous verbs de significat reflexiu o recíproc amb la consulta del Banc de Neologismes de l'Observatori de Neologia (BOBNEO) (<http://obneo.iula.upf.edu/bobneo/index.php>).

Hem aplicat una preanàlisi al corpus lèxic resultant, consistent en la ratificació del caràcter inherent de la pronominalització i de la interpretació reflexiva i/o recíproca. Hem volgut assegurar també fins a quin punt reflexivitat i reciprocitat estan vinculades en els verbs inherents, com passa en molts verbs transitius que presenten alternança reflexiva i recíproca alhora (pentinar: *jo em pentino*; *ens pentinem mútuament*).

Les estratègies d'extracció contra el *DIEC2* han donat resultats ben diversos. *A si mateix* ha permès recuperar verbs reflexius: *autodestruir-se*, *suïcidarse*. En canvi, estratègies, com el substantiu *cos*, els determinants possessius o l'adjectiu *propi*, no han fet sortir pronominals inherents reflexius, sinó de moviment (*abalançar-se*, *agemolir-se*, *repanxolar-se*), incoatius o de procés intern (*botinflar-se*, *esblamar-se*, *tolir-se*, *traslluir-se*) o de règim preposicional (*ressentir-se*, *aferrissar-se*, *aquedar-se*, *entremetre's*, *queixar-se*, *atenir-se*, *extralimitar-se*, *vanar-se*), i altres, com *un mateix*, *si mateix*, *ell mateix* o *ell sol*, tant en definicions com en exemples, no han donat cap resultat de pronominals inherents. Per la banda dels recíprocs, l'adverbi *mútuament* ha estat l'indici més productiu (*entrebatre's*, *entrebesar-se*, *entrededorar-se*, *entreferir-se*, *entrematar-se*, *entresaludar-se*, *entretocar-se*, *juramentar-se*), mentre que l'adverbi *recíprocament* o l'ús de les preposicions *amb* o *entre* en definicions i exemples dels mateixos articles lexicogràfics no han donat cap resultat. Les expressions *l'un a l'altre* i *l'un amb l'altre* han ajudat a identificar els verbs *intersecar-se* i *adir-se* com a verbs de sentit recíproc, però amb arguments coindexats no animats.

La consulta del *DIEC2* a partir dels prefixos ha donat també resultats diversos, ja que cap prefix dels consultats construeix verbs pronominals inherents de

significat reflexiu o recíproc de manera exclusiva. No obstant això, podem relacionar el prefix *auto-* amb la reflexivització inherent en casos com *autodestruir-se* i *automedicar-se*, i els prefixos *co-/com-/con-*, *contra-*, però sobretot *entre-* i *inter-*, amb la reciprocitat inherent, com veiem a *compenetrar-se*, *condoldre's*, *congraciar-se*, *conxorxar-se*, *contrapuntar-se*, *entrebatre's*, *entrebegar-se*, *entrededorar-se*, *entreferir-se*, *entrematar-se*, *entremirar-se*, *entresaludar-se*, *entretocar-se*, *intersecar-se*. Compartim amb Ginebra (en premsa) l'observació que la llengua catalana no ha disposat durant segles de verbs pronominals inherents reflexius, amb l'excepció de *suïcidar-se*; però precisament els neologismes amb *auto-* reforcen la idea que la prefixació seria una condició preferent per a la lexicalització de verbs pronominals. Els neologismes verbals prefixats amb *auto-* que analitza Ginebra (en premsa) ens fan veure també que la prefixació fa emergir la coindexació argumental en tots els casos, encara que funcionin sintàcticament de manera diferent: *autocitar-se*, *autolimitar-se* (reflexius), *autoexonerar-se*, *autoproveir-se* (règim preposicional), *autoanomenar-se*, *autoproclamar-se* (amb predicatiu regit).

Els elements que han guiat l'anàlisi dels verbs reflexius i recíprocs, tant si són alternants de verbs no pronominals com si són pronominals inherents, són la classe semàntica del verb, l'adicitat o nombre d'arguments, els papers temàtics dels arguments, els trets semàntics dels arguments de caràcter restrictiu, i les funcions gramaticals o les estructures de constituents en què es projecten els arguments.

II. REFLEXIVITZACIÓ

1. *Condicions per a la reflexivitat*

Des del punt de vista de les classes semàntiques, poden ser reflexius les accions de transferència (*abraçar*, *pessigar*), els verbs resultatius (*construir*, *fer*), els psicològics (*estimar*, *agradar*), els cognitius (*conèixer*, *saber*), els de *dictum* (*dir*, *insultar*), alguns estats (*tenir*, *mantenir*) i els canvis de possessió (*vendre*, *donar*), incloses les construccions amb verbs de suport (*em faig petons*). També poden rebre interpretació reflexiva els causatius de canvi de lloc o de posició (*moure*, *posar*). En canvi, no poden ser reflexius els ergatius de moviment (*caminar*), els esdevenimentals (*arribar*), la majoria d'estats (*romandre*) ni els causatius de canvi d'estat (*solidificar*, *despertar*, *abaixar*).

La regla lèxica de reflexivització (Alsina 1996) coindexa dos arguments amb el mateix contingut semàntic, que es projecten en una única funció gramatical; per tant, l'estructura argumental del verbs que admeten reflexivitat és preferentment diàdica. Només alguns monàdics de *dictum* que admeten transi-tivització o incorporació de datiu poden ser reflexius (*telefonar*, *cridar*). Els triàdics, encara que pertanyin al grup d'accions de transferència, no sempre permeten la reflexivitat (*m'envio postals a mi mateixa*; *em dic bestieses*; però

?em dono las gràcies, *em rebo de França); tot i que alguns triàdics que no semblen admetre la construcció reflexiva, sí que ho fan quan han perdut el tercer argument (*em dono*) amb un consegüent canvi de significat. Els triàdics causatius de canvi de lloc o de posició esdevenen verbs de moviment per la coincidència argumental (*em trasllado al nou campus, em moc cap endavant*), amb un significat a cavall entre reflexiu i incoatiu.

Els arguments coindexats en casos de reflexivització solen tenir assignats els papers temàtics d'agent (*dir-se, pentinar-se*) o d'experimentador (*agradar-se, estimar-se*) en l'argument prominent, i de tema o pacient (*passigar-se, moure's, respectar-se*) o de meta (*dir-se, telefonar-se*). La diferència en les construccions pronominals dels triàdics *dir* (*dictum*) i *portar* (causatiu de canvi lloc) és la coindexació argumental, que a *dir* es produeix entre un argument agent i un meta, i a *portar*, entre una causa i un tema o pacient. Els verbs d'estructura argumental diàdica, en què l'argument prominent és una causa, i l'intern, un pacient o un tema, quan es pronominalitzen no reben interpretació reflexiva, sinó incoativa (*despertar, espantar, adormir*).

Perquè s'apliqui una regla de reflexivització, l'argument prominent, sigui agent o experimentador, ha de seleccionar el tret [+animat], d'abast més ampli que el tret [+humà]: *el gos es despuça; el gat es renta*. I, coherentment, l'argument intern del verb també ha d'admetre el tret [+animat] per poder donar opció a la coindexació argumental.

Quan un verb diàdic selecciona els dos arguments amb el tret [+animat] amb el mateix referent, però l'argument intern es projecta en un complement de règim preposicional, tot i que es manté la coindexació argumental, es trenca la possibilitat de pronominalització: *crec en tu, crec en mi mateix*; però ?em crec a mi mateix; *penso en tu, penso en mi*; però *em penso a mi mateixa.

En síntesi, el model preferent de verb per rebre l'aplicació de la regla de reflexivització seria un verb diàdic, que no regeixi un complement preposicional, amb un argument agent o experimentador i un altre argument tema/pacient o meta, que apuntin al mateix referent i que seleccionin el tret [+animat]. Aquesta definició aplegaria tant verbs indubtablement reflexius (*vestir-se, estimar-se*) com altres verbs, com els del moviment del propi cos (*moure's a, posar-se en*) o alguns canvis de possessió (*vendre, donar*) i estats de possessió (*tenir, mantenir*).

2. Verbs pronominals inherents reflexius

A la vista dels verbs pronominals inherents extrets del DIEC2 podem afirmar que l'únic verb no construït de significat reflexiu és *suïcidar-se*.² El proce-

2. Derivat de *suïcida*, etimològicament compost del llatí *SUI*, 'de si', i *-cida*, 'matador', a imitació d'altres mots com *homicida* (DCVB).

diment productiu de formació de nous verbs reflexius inherents és la prefixació amb *auto-* de verbs reflexius preexistents, per marcar el sentit reflexiu sense ambigüitat (Ginebra [en premsa]). En ambdós casos, l'adjunció de l'afix fa que el verb de la base es lexicalitzi en la forma pronominal. La combinació de prefix i clític sempre és redundant, i fins i tot admeten l'adjunció de l'expressió «a si mateix», que és encara més redundant.

Altres verbs que poden interpretar-se com a reflexius són els pronominals inherents de moviment del propi cos, sovint prefixats amb *a-*, *des-* i *en-*, tot i que el sentit reflexiu és més lax, a cavall entre reflexiu i incoatiu, que ens fa introduir la noció de gradació en la reflexivització. Com a mostra d'aquesta gradació, notem que no admeten l'expressió de reforç *a si mateix*, però sí altres com *un mateix* o *ell mateix*, i variants de flexió. Un altre argument a favor de considerar els verbs de moviment del propi cos dins dels verbs reflexius és que la neologia mostra productivitat de verbs pronominals inherents de moviment amb el prefix *auto-*: *autosituar-se*, *autoexiliar-se* (BOBNEO), *autodesplaçar-se*³ (TERMCAT).

Malgrat que hi hagi coindexació argumental, hi ha dos grups de verbs que no poden ser plenament reflexius: *a*) els causatius de canvi d'estat (*espantar*, *adormir*, *despertar*), perquè la interpretació més directa de la reducció argumental és la incoativa, i *b*) els verbs de règim preposicional, pronominals o no (*creure en*, *pensar en*, *malfiar-se de*, *riure's de*). Quan un verb pronominal inherent regeix un complement preposicional, es bloqueja la regla de reflexivització. Com que el complement de règim verbal és obligatori, no pot haver-hi reducció argumental o projecció en una única funció gramatical dels dos arguments. Curiosament, l'adjunció del prefix *auto-* en els primers els fa esdevenir reflexius inherents (*autoespantar-se*, *autodespertar-se*), mentre que els segons no admeten mai l'adjunció d'aquest prefix (**autopensar*, **autoriure's*).

Tanmateix, qualsevol construcció verbal amb arguments coindexats rep una certa interpretació reflexiva, cosa que reforça la idea de la gradació de la reflexivització. Els causatius de canvi admeten l'expressió de reforç *un mateix*, i el complement preposicional obligatori dels de règim inclou les formes *un mateix*, *ell mateix* o *si mateix*, i variants: *burlar-se*, *descuidar-se*, *oblidar-se*, *enamorar-se*, *malfiar-se*, *queixar-se* {*de si mateix/a*, *d'un mateix/a*, *d'ell/a mateix/a*, *de mi mateix/a*, *de tu mateix/a*}; *congraciarse amb* {*un/a mateix/a*, *si mateix*, *mi mateixa..*}.

A diferència del que passa amb els verbs que presenten alternants pronominals reflexius i recíprocs alhora, en els verbs pronominals inherents, reflexivitat i reciprocitat són incompatibles. Els prefixats amb *auto-* i els verbs de moviment del propi cos no poden ser mai recíprocs; en canvi, els verbs de rè-

3. Veremadora automotriu, *f*: Veremadora amb capacitat per *autodesplaçar-se* (Cercaterm, TERMCAT).

gim preposicional amb arguments coindexats poden ser recíprocs, però no reflexius.

III. RECIPROCIAT

1. *Condicions per a la reciprocitat*

Poden ser recíprocs els verbs de les mateixes classes semàntiques que els reflexius: les accions de transferència (*abraçar, pessigar*), els resultatius (*construir, fer*), els psicològics (*estimar, agradar*), els cognitius (*conèixer*), els de *dictum* (*dir, insultar*), alguns estats (*tenir, mantenir*) i els canvis de possessió (*vendre*). També poden rebre interpretació recíproca els causatius de canvi de lloc o posició (*menar, portar*) i els relacionals (*complementar, substituir*). Contràriament, no poden ser recíprocs els ergatius de moviment (*caminar*), els esdevenimentals (*arribar*) o la majoria d'estats (*romandre*). A diferència dels reflexius, alguns causatius de canvi d'estat sí que admeten reciprocitat (*despertar, espantar*), perquè els arguments apunten alternativament a un referent o altre: *ens despertem l'un a l'altre*, tot i que **ens adormim mútuament*.

Pel que fa a l'adicitat, l'estructura argumental del verbs que admeten reciprocitat és bàsicament diàdica, com en els reflexius. Els monàdics de *dictum* que admeten transitivització o incorporació de datiu poden ser també recíprocs (*telefonar, cridar*). Els triàdics de transferència sí que admeten reciprocitat (*ens enviem missatges mútuament*, i també *ens donem les gràcies mútuament*); els triàdics causatius de canvi de lloc o de posició esdevenen verbs de moviment per la reducció argumental (*ens traslladem al nou campus*), però en context poden mantenir una interpretació recíproca bàsica (*ens portem l'un a l'altre a casa en cotxe*).

Els papers temàtics assignats són els mateixos perquè s'apliqui tant la reflexivització com la reciprocitat: agent i experimentador, i tema/pacient i meta. En canvi, per al sentit recíproc, a diferència dels reflexius, no cal postular la restricció del tret semàntic de [+animat]: *els gats es llepen un a l'altre; us castigueu mútuament*, i també *aquests colors no s'adiuen; aquestes dues germanes s'assemblen molt; aquestes pintures s'assemblen massa*.

És condició bàsica per a la reciprocitat que l'argument que es projecta en la funció de subjecte sempre ha de ser [+plural]: *les amigues es telefonaven sovint* (plural morfològic); *la Núria i la Mercè es telefonaven sovint* (coordinació o plural sintàctic). Com vèiem a Lorente (2008 [1994]), la reciprocitat no implica el mateix tipus de coindexació argumental que la reflexivitat. Tenim dos arguments amb referents distints, que en el cas de la forma en singular es projecten un com a subjecte i l'altre com a objecte directe (*la Maria estima el Joan*) o objecte indirecte (*la Maria telefona al Joan*).

En síntesi, el model preferent de verb per rebre l'aplicació de la regla de reciprocitat seria un verb diàdic o triàdic, amb dos arguments coindexats, que es projecten en un únic constituent [+plural]. Els referents dels arguments coindexats han de ser compatibles, cal que pertanyin a la mateixa classe semàntica, però mai no perden la identitat autònoma, sinó que sempre reben alternativament els papers d'agent o experimentador o de pacient/tema o meta.

2. Verbs pronominals inherents recíprocs

L'únic pronominal inherent no prefixat detectat al *DIEC2* de sentit recíproc és el derivat denominal *juramentar-se*, poc freqüent en corpus. Sí que sembla productiva la prefixació per a la formació de verbs pronominals inherents recíprocs, però, a diferència del que succeeix amb els reflexius, no sembla que hi hagi un únic prefix que forci la lexicalització: *adir-se*; *compenetrar-se*, *condol-dre's*, *congraciar-se*, *conxorxar-se*; *contrapuntar-se*; *entrebatre's*, *entrebessar-se*, *entrecavalcar-se*, *entredevorar-se*, *entreferir-se*, *entrematar-se*, *entremetre's*, *entremirar-se*, *entresaludar-se*, *entreseguir-se*, *entresoldar-se*, *entretocar-se*; *intersecar-se*.

Malgrat que no poden ser reflexius, els causatius de canvi d'estat i alguns verbs de règim sí que poden ser recíprocs. En el cas dels causatius de canvi d'estat, això és així perquè la reducció argumental per la regla de reciprocitat no elimina l'assignació alternativa d'un paper agent i d'un paper pacient a cada un dels referents de l'argument plural: *ens espantem mútuament*, *us desperteu l'un a l'altre*. Alguns verbs de règim preposicional amb arguments coindexats poden ser recíprocs: *ens malfiem (un de l'altre)*; *us congracieu (l'un amb l'altre)*.

En canvi, no poden ser mai recíprocs els reflexius lexicalitzats prefixats amb *auto-* ni els de moviment del propi cos; fins i tot, encara que l'argument projectat sigui [+plural], els integrants són interpretats com un tot, sense assignar-los bidireccionalment els papers d'agent i pacient: són reflexius de referent plural.

La majoria de verbs de règim preposicional, pronominals o no (*creure en*, *pensar en*, *malfiar-se de*, *riure's de*), tampoc no poden ser recíprocs perquè la preposició bloqueja la reducció argumental: **ens riem*, **ens burlem*. Tampoc no admeten l'adjunció del prefix *entre-*.

CONCLUSIONS

Sempre amb les limitacions pròpies d'un treball d'aquesta extensió, podem acabar amb les següents conclusions:

- 1) Els pronominals inherents reflexius estan condicionats morfològicament per prefixos reflexius (*sui-*, *auto-*), semànticament per la coinde-

- xació de dos arguments amb el mateix referent i el tret [+animat], i sintàcticament per la projecció argumental en un únic constituent que fa la funció de subjecte.
- 2) Els verbs pronominals inherents recíprocs estan condicionats morfològicament per prefixos, preferentment indicadors de pluralitat (*entre-*, *inter-*, *contra-*, *con-*); semànticament per la coindexació de dos arguments compatibles de la mateixa classe semàntica, que mantenen alternativament l'assignació dels papers temàtics, i sintàcticament perquè es projecten en un únic constituent de flexió plural o coordinat amb conjunció copulativa.
 - 3) La reflexivitat presenta gradació, des de pronominals indubtablement reflexius pel significat i per la projecció en una única funció gramatical, fins a construccions pronominals amb significat a cavall entre moviment i reflexivitat (*abalançar-se*) o entre incoativització i reflexivitat (*espantar-se*). Així, el sentit reflexiu és gradual, però la condició sintàctica de projecció en una única funció limita el conjunt de verbs reflexius, de manera que exclou els pronominals de règim preposicional.
 - 4) Reflexivitat i reciprocitat han estat descrites sovint com a processos paral·lels, però, tot i que comparteixen classes semàntiques, adicitat i papers temàtics associats, presenten diferències clares referides a les condicions restrictives sobre els arguments coindexats, com els trets [+animat] o [+plural], la naturalesa de la coindexació i els prefixos seleccionats en processos de formació de mots.
 - 5) Els verbs pronominals inherents que s'han lexicalitzat com a reflexius no poden ser recíprocs, i viceversa. Entre els inherents, reflexivització i reciprocitat són incompatibles, cosa que ens fa postular dues regles lèxiques distintes.
 - 6) La lexicalització de verbs pronominals reflexius i recíprocs no ha estat ni és un procés gaire productiu, però el canvi semàntic de certs recursos morfològics pot modificar aquesta situació, com mostren les dades en neologia.

MERCÈ LORENTE CASAFONT
 Institut Universitari de Lingüística Aplicada.
 Universitat Pompeu Fabra

BIBLIOGRAFIA

- Alsina 1996: Àlex ALSINA, *The role of argument structure in grammar: evidence from Romance*, Stanford, CSLI Publications.
- Badia i Margarit 1994: Antoni M. BADIA I MARGARIT, *Gramàtica de la llengua catalana. Descriptiva, normativa, diatòpica, diastràtica*, Barcelona, Enciclopèdia Catalana.

- Bonet 2002: Eulàlia BONET, «Clitització», dins Solà et alii 2002: 933-989.
- DGLC: Pompeu FABRA, *Diccionari general de la llengua catalana*, Barcelona, Edhasa, 1982 [1932].
- DIEC2: INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, *Diccionari de la llengua catalana*, 2a ed., Barcelona, Edicions 62 / Enciclopèdia Catalana, 2007 [consulta en línia: <http://dlc.iec.cat/>].
- DUVC: Jordi GINEBRA / Anna MONTSERRAT, *Diccionari d'ús dels verbs catalans*, Barcelona, Edicions 62, 1999.
- Fabra 1981 [1956]: Pompeu FABRA, *Gramàtica catalana*, Barcelona, Teide.
- Ginebra (en premsa): Jordi GINEBRA, «Un cas de neologia lèxica i sintàctica: els verbs formats amb el prefix *auto-*», dins Maria-Rosa Lloret / Clàudia Pons (ed.), *Noves aproximacions a la fonologia i a la morfologia del català*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- Grimshaw 1982: Jane GRIMSHAW, «On the lexical representation of Romance reflexive clitics», dins Joan Bresnan (ed.), *The mental representation of grammatical relations*, Cambridge, The Massachusetts Institute of Technology Press, 87-149.
- Lorente 2008 [1994]: Mercè LORENTE, *Aspectes de lexicografia: representació i interpretació gramaticals*, CD-ROM, Barcelona, Institut Universitari de Lingüística Aplicada. Universitat Pompeu Fabra.
- (en premsa): Mercè LORENTE, «Verbs pronominals inherents: descripció i representació lexicogràfica», dins Miquel Àngel Pradilla (ed.), *Actes del III Col·loqui Internacional «La lingüística de Pompeu Fabra» (Tarragona, desembre 2008)*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans.
- Mascaró 1986: Joan MASCARÓ, *Morfologia*, Barcelona, Enciclopèdia Catalana.
- Roselló 2002: Joana ROSSELLÓ, «El SV, I: verb i arguments verbals», dins Solà et alii (2002: 1857-1949).
- Solà et alii 2002: Joan SOLÀ / Maria-Rosa LLORET / Joan MASCARÓ / Manuel PÉREZ SALDANYA (dir.), *Gramàtica del català contemporani*, 3 vol., Barcelona, Empúries.
- Todolí 1998: Júlia TODOLÍ, *Els pronoms personals*, València, Universitat de València.
- 2002: Júlia TODOLÍ, «Els pronoms», dins Solà et alii (2002: 1341-1433).

